

ИЗЛОЖЕНИЯ В ООН ЗА ПОТЪПКВАНЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА НА БЪЛГАРИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ДНЕСНА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

Доц. д-р Спас Ташев

Резюме:

В тази статия се разглеждат изложенията, които от 1946 до 1978 г. са връчвани от Централния комитет на Македонските патриотични организации в САЩ и Канада до генералния секретар на Организацията на обединените нации. В тези документи се разкриват многобройните случаи на нарушаване на правата на човека на лица с българско самосъзнание, живеещи на територията на днешна Република Северна Македония. В някои от тези документи извършваната денационализация на македонските българи се разглежда като геноцид. Съдържащата се в документите информация е използвана през 2022 г. при обосноваването на българските искания към Република Северна Македония в процеса на започване на преговори за нейното членство в Европейския Съюз.

Ключови думи: Северна Македония, македонски българи, права на човека, разширяване на Европейския съюз, ООН.

DISCLOSURES IN THE OUN ON THE VIOLATION OF THE HUMAN RIGHTS OF BULGARIANS ON THE TERRITORY OF TODAY'S NORTH MACEDONIA

Assoc. Prof. Dr. Spas Tashev

Abstract:

This article examines the disclosures that from 1946 to 1978 were delivered by the Central Committee of Macedonian Patriotic Organisations in the United States and Canada to the Secretary-General of the Organization of United Nations. These documents reveal the numerous cases of violations of the human rights of persons with Bulgarian self-awareness, living on the territory of today's Republic of North Macedonia. In some of these documents, the denationalisation of Macedonian Bulgarians is considered genocide. The information contained in the documents was used in 2022 to justify the Bulgarian requests to the Republic of North Macedonia in the process of opening negotiations for its membership in the European Union.

Keywords: North Macedonia, Macedonian Bulgarians, human rights, enlargement of the European Union, OUN.

Въведение

С приемането на 09.10.2019 г. от Министерския съвет на Република България на Рамкова позиция относно разширяване на ЕС и процеса на стабилизиране и асоцииране: Република Северна Македония и Албания¹ и на 10.10.2019 г. на Декларация на Четиридесет и четвъртото Народно събрание на Република България във връзка с разширяването на Европейския съюз и процеса на стабилизиране и асоцииране на Република Северна Македония и Република Албания² е направена важна крачка към конкретизиране на съществуващите открити проблеми в отношенията между България и Северна Македония, а като основен път за разрешаването им се призовават официалните представители на Република Северна Македония да прилагат ефективно, без забавяне и на добра воля Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество от 2017 г.

Въпреки намерението за комплексен подход в тези два документа основният акцент е поставен върху историческите измерения на откритите въпроси. Това е основната причина през последвалия период българските искания към официалните власти в Скопие да не бъдат разбирани и споделяни напълно от евро-атлантическите ни партньори. Тази ситуация наложи частично преосмисляне на българския подход, което е направено от президента Румен Радев. След неговото участие на 15 декември 2021 г. в шестата среща на върха на „Източното партньорство“ и на 16 декември в заседанието на Европейския съвет в Брюксел пред държавните и правителствени ръководители на страните членки на Европейския съюз, той заявява: „България отстоя своите позиции и повечето европейски лидери разбират същността на проблема. Той надхвърля представите за исторически спор между две съседни държави. Това е проблем, който засяга дълбоко фундамента на Европейския съюз. Това са ценностите и принципите, които ние изповядваме – човешките права, липсата на дискриминация... На всички европейски съвети, в които съм участвал – от май до сега, съм говорил с всички европейски лидери по темата за Северна Македония. Искам да им благодаря, защото за втори път тази година темата за разширяването отпада от дневния ред... Нашите партньори най-сетне разбраха къде е

¹ Рамкова позиция относно разширяване на ЕС и процеса на стабилизиране и асоцииране: Република Северна Македония и Албания. 09.10.2019. <https://www.gov.bg/bg/prestsentar/novini/ramkova-pozitsia>.

² Народното събрание прие Декларация във връзка с разширяването на Европейския съюз и Процеса на стабилизиране и асоцииране на Република Северна Македония и Република Албания. 10.10.2019. <https://www.parliament.bg/bg/news/ID/4920>.

истинският проблем и ще продължим да отстояваме не само историята, но спазването на правата на македонските българи... Всякакви опити да бъде оказван натиск върху България са контрапродуктивни и водят до забавяне на процеса.³ На тези срещи президентът Радев подчертава, че българите в Северна Македония трябва да получат ясни конституционни гаранции и това е най-важният критерий от Копенхагенските критерии – спазването на човешките права. Според него процесът по разширяване на ЕС не трябва да се води от срокове, а от резултати.

Новият подход на България съдържа повече предпоставки за една по-успешна политика, но реализацията му се натъква на затруднение – в компетентните чуждестранни и международни институции не са регистрирани случаи на нарушения на човешките права на лица с българско самосъзнание, живеещи на територията на Северна Македония. Като малко изключение от тази констатация може да се разглежда публикацията „Заплаха за „стабилността“. Нарушения на човешките права в Македония“ на Хюман Райтс Уоч/Хелзинки от 1996 г. В нея е публикувано краткото съобщение, че „политически организации, които твърдят, че представляват македонците с българска идентичност, също се оплакаха от тормоз от страна на държавата“. Представени се случаите на нарушения на правата на човека във връзка с дейността на Владимир Панков, опитал се да регистрира ВМРО-Охрид и на Илия Илиевски, чиято Партия за човешки права в Македония е забранена от властите.⁴ За съжаление Хюман Райтс Уоч/Хелзинки не се ангажира да извърши допълнителна проверка.

Този резултат до голяма степен се дължи на пасивността на официалната българска държавна политика по македонския въпрос през предходния период, която е разполагала с данни за системни нарушения на човешките права от страна на властите в Скопие (а преди 1990 г. – и от централната власт в Белград), но поради различни съображения не ги е обявила както пред българското общество, така и пред международната общност. По този начин възниква празнота в познанието, която спешно трябва да бъде попълнена и съответно да се преодолеят произтичащите негативи.

³ Президентът Румен Радев ще участва в срещата на върха на „Източното партньорство“ и в заседанието на Европейския съвет в Брюксел. 15.12.2021. <https://www.president.bg/?lang=bg&skipMobile=1>.

Радев: Проблемът с Македония надхвърля историческия спор и засяга фундаментите на ЕС. 15.12.2021. <https://offnews.bg/politika/radev-problemat-s-makedonia-nadhvarlia-istoricheskia-spor-i-zasiaga-f-766838.html>.

⁴ Human Rights Watch/Helsinki. A Threat to “Stability”. Human Rights Violations in Macedonia. New York – Washington – London – Brussels, 1996. p. 114.

ООН и системните нарушения на човешките права на българите в Македония

Поради същите причини, обусловили пасивността и грешките в българската държавна политика след 1944 г. по македонския въпрос, в България не е събирана информация за правозащитната дейност на македоно-българската емиграция, развивана отгътък желязната завеса. Става въпрос за прояви най-вече за създадените през 1922 г. Македонски патриотични организации (МПО) в Америка, към които след края на Втората световна война се приобщават нови емигрантски потоци и в териториален аспект дейността им освен в САЩ и Канада, се разширява и в Аржентина, Бразилия, Австралия, Нова Зеландия и Белгия, където се създават нови структури.

Пристигналите нови емигранти от географската област Македония са първите приносители на информация за започналото системно потъпкване на човешките права на българите в създадената през 1944 г. НР Македония в състава на ФНР Югославия, впоследствие преименувана на СР Македония, през 1990 г. – на Р Македония, чието име през 2019 г. е променено на Република Северна Македония. Освен чрез тях, информация за извършвано насилие се изпраща и по тайни канали към Рим, където се установява водачът на ВМРО Иван Михайлов, откъдето събираните сведения също се препращат към МПО. В повечето случаи инициативата за предаване на данни за извършвани репресии произлиза от самите потърпевши или от техни близки, поради което информацията е от първа ръка.

Началото на новите репресии на територията на днешна Северна Македония след края на Втората световна война съвпада със създаването през 1945 г. на Организацията на обединените нации (ООН). Тъй като седалището на световната организация е в Ню Йорк, а на МПО – в Индианаполис, географската близост и съществуващите добри контакти с американски учени, общественици и политици, позволяват на македонските българи в САЩ да изградят и утвърдят през годините практика за популяризиране на значима и актуална по своя характер информация, свързана с положението в Македония. В случая МПО изхожда от разбирането, че след като основната цел на ООН е опазването на мира в световен мащаб, поради което се ангажира с решаването на значими глобални и регионални проблеми, няма как това да не даде отражение и върху развитието на македонския въпрос.

В повечето случаи изложенията на МПО до ООН са подписани от всички членове на Централния комитет. Съществуват обаче няколко меморандума, които освен от членовете на ЦК, са подписани и подпечатани от председателите на всяко отделно местно дружество и от

свещениците на всяка отделна македоно-българска църква. По този начин се създават обемисти документи, които разкриват политическите искания на водачите на цялата македоно-българска общност в САЩ и Канада, произхождащи от почти всички райони на географската област Македония. В този си вид изложенията са размножавани и подвързвани в няколко десетки екземпляра, които и днес могат да бъдат открити в архива на МПО във Форт Уейн или в някои частни колекции. Текстовете на документите са обнародвани и във в. „Македонска трибуна“, орган на МПО и на македоно-българските църкви. Заедно с тях са публикувани и репортажи, отразяващи действията на отделните делегации, впечатленията на техни членове, отзивите в американската преса, а също така и получените отговори от съответните институции. По този начин може да се възстанови цялостната картина, представяща запознаването на различни световни фактори с информацията за потъпкването на човешките права на българите в Македония.

Когато възниква тази дипломатическа по своята същност дейност на МПО, към нея има подчертан интерес, тъй като през този период на територията на географската област Македония възниква първият голям въоръжен конфликт в Европа след края на Втората световна война – гражданската война в Гърция, продължила до 1949 г. и водена основно в нейните северни части. Поради тази причина ООН е принудена да разгледа ситуацията в Централните Балкани.

Това е и основният мотив за активизирането на МПО. На 10 ноември 1946 г. за централата на ООН в Ню Йорк заминава нейната първа делегация, съставена от Коста Попов, Любен Димитров, Методи Чанев и свещениците Георги Николов и Васил Михайлов от македоно-българските църкви „Св. Климент Охридски“ в Детройт и „Св. Георги“ в Торонто.⁵ Към тях се присъединява проф. Алберт Лайбаер, съветник на президента Уилсън по балканските въпроси и бивш член на американската делегация на Парижката мирна конференция. Той урежда групата да бъде приета от Елеонор Рузвелт, служител на ООН и съпруга на покойния американски президент Теодор Рузвелт. След това е направена среща с Андрю Кордие, изпълнителен секретар на световната организация, по време на която е връчен меморандум с искане за създаването на свободна и независима Македония под протектората на ООН и с равноправие на всички населяващи я етнически групи.⁶

През този период исканията на МПО са предимно политически – отстояване на идеята за свобода и независимост, поради което първоначално не се обръща достатъчно внимание на етническите

⁵ Македонска трибуна. Индианаполис, 14.11.1946.

⁶ Македонска трибуна. Индианаполис, 28.11.1946.

измерения на македонския въпрос. Постепенно обаче ръководството на МПО си дава сметка, че идеята за независима Македония е безсмислена, ако е лишена от българското си съдържание, защото именно това е целта на установилите се там нови власти – на преследване е подложен основно българският елемент, който според статистиките е най-многоброен. Това принуждава МПО да отделя все по-голямо внимание на процеса на обезбългаряване. На 26-тия конгрес на организацията, проведен от 31 август до 2 септември 1947 г. в Индианаполис, е приета специална декларация за положението в югославска Македония, в която е отбелязано, че „от деня, когато управниците в Скопие поеха властта в свои ръце, та до днешни дни, се забелязва една систематично, упорито и насилствено прокарвана пропаганда срещу българското национално съзнание в Македония. Тази пропаганда, която се издържа от данъците на бедното македонско население, цели да представи пред света, че македонските славяни не са българи, а са били от някаква нова „македонска“ нация. Измислен бе дори и „македонски“ език“.⁷

Постепенно в МПО се затвърждава практиката приеманите от годишните конгреси декларации да се изпращат в централата на ООН в Ню Йорк и на американските президенти в Белия дом във Вашингтон. Интересът на световната организация и на американската администрация към Балканите е голям, особено когато там се наблюдава ескалация на напрежението. МПО решава да се възползва от тази ситуация, защото отчита, че „трагедията на нашия народ е едно черно петно за днешните цивилизации. Външният свят... не е запознат с положението в Македония“.

Дейността на МПО в ООН и изнасяните данни са една от причините в началото на 1947 г. да се създаде анкетна комисия на ООН за Балканите. Американският представител в нея Марк Етридж пише по този повод, че „комисията е упълномощена да се занимае с македонския въпрос. Той представлява един от проблемите, въз основа на които Съветът за сигурност създаде тази комисия“.⁸ През 1948 г. комисията прави една от най-важните си за нас констатации – че 90 % от задигнатите деца от партизаните на ген. Маркос са „от славяно-български произход“.⁹

Като следи дейността на представителите на ООН на Балканите, на 4 октомври 1949 г. ЦК на МПО изпраща телеграма до генералния секретар Тригве Лий с искане „да се отстояват за говорещите български

⁷ Македонска трибуна. Индианаполис, 18.09.1947.

⁸ Македонска трибуна. Индианаполис, 20.03.1947.

⁹ Македонска трибуна. Индианаполис, 06.05.1948.

език лица в Македония благословените от Бога права да се молят и да говорят свободно на своя многовековен роден език“.¹⁰

Съществуващата практика на блокиране на различни инициативи, водеща до невъзможност или бавно взимане на решения в Политическия комитет, става причина на 17 октомври 1949 г. втора делегация на МПО да пристигне в централата на ООН. В разпространения по този повод документ се набляга на необходимостта от „гарантиране правото на македонските българи да се ползват свободно от своя роден език, както и да се молят Богу в своите храмове на свой език“. Отзвукът от тази акция е голям. На следващия ден вестник „Ню Йорк Таймс“ публикува материал, в който е изнесен планът, с който се „възнамерява да се изтреби българското население в Македония“.¹¹

Падането на желязната завеса на практика улеснява задълбочаването на терора във всички части на Македония. Жестокото убийство на петимата струмишки студенти от УДБА през 1951 г. става причина македонските българи да изпратят на 20 ноември телеграма до председателя на генералната сесия на ООН в Париж д-р Луис Падиля Нерво.¹² В документа се казва, че „Македония под Тито изживява най-тъмните дни на чуждестранно иго“. В отговора на ООН се съобщава, че предоставената от МПО информация е насочена за разглеждане на следващото заседание на Комисията по правата на човека.¹³

Тъй като репресиите върху македонските българи не спират, на 28 април 1952 г. за трети път делегация на МПО посещава ООН. Тя е съставена от Петър Ацев, Любен Димитров, Методи Чанев и отец Васил Михайлов. В Ню Йорк към тях се присъединява американецът проф. Фредерик Крюгер от Университета във Валпараисо.¹⁴ Делегацията се среща с изпълнителния секретар на ООН Андрю Кордие, а на генералния секретар на ООН Тригве Лий е връчена петиция, в която подробно са изложени извършваните репресии и се обръща внимание върху необходимостта да се спазват човешките права на бежанците от Македония.

На следващата година 32-рият конгрес на МПО, проведен в Детройт от 6 до 8 септември, гласува конгресна петиция до новоизбрания генерален секретар на ООН Даг Хамершолд, в която се казва, че „преди югославската (сръбската) анексия на Македония, когато още Турция управляваше страната, там имаше 761 български църкви с шест владици и 833 свещеници; 641 български училища с 1013 учители... Днес нито

¹⁰ Македонска трибуна. Индианаполис, 06.10.1949.

¹¹ New York Times. New York, 18.10.1949.

¹² Македонска трибуна. Индианаполис, 22.11.1951.

¹³ Македонска трибуна. Индианаполис, 20.12.1951.

¹⁴ Македонска трибуна. Индианаполис, 08.05.1952.

една от тези български църкви и училища не съществуват. Свещениците и учителите трябваше да избягат в България... Сегашното югославско комунистическо правителство с декрет обяви един нов така наречен „македонски“ език в анексираната територия, който представлява един ловък начин за сърбизиране на македонските българи“.¹⁵ В изпълнение на конгресните решения петицията е придружена от Меморандум за положението в югославска Македония, който на 20 октомври 1953 г. е връчен на генералния секретар на ООН Даг Хамершолд.¹⁶ В него са описани най-новите данни за извършваните от титовата власт репресии, а също така са представени детайли за убийството на петимата струмишки студенти през 1951 г. В отговора на ООН се съобщава, че „бяха взети под внимание вашето предложение за решение на въпроса чрез самоуправление за хората в Македония под протекторат на ООН, както и вашите оплаквания по отношение на заявените нарушения на правата на човека в някои части на Македония“.¹⁷

През последвалия период делегации на МПО осъществяват още пет посещения в централата на ООН в Ню Йорк – през 1954, 1959, 1960, 1969 и 1972 г. Особено голямо е значението на разпространената през 1969 г. Декларация за положението в Югославия, представена от хърватското и македонското освободително движение. Документът е връчен на генералния секретар на ООН Ю Тант, като от името на Хърватското освободително движение е подписан от Степан Хефер, а за Македонското освободително движение е подписан от Иван Михайлов. Освен от тях, документът носи подписите на редица представители на хърватски организации в Европа, САЩ, Канада, Южна Америка и Австралия, а също така на всички членове на ЦК на МПО. При връчването му е съставена и смесена българо-хърватска делегация, която посещава централата на световната организация. В декларацията се казва: „македонските българи, макар да са в неразривна географска връзка със своите братя в българската държава, при седемдесетгодишната им освободителна борба много пъти са заявявали, че правят жертва в името на балканската хармония и приемат създаването на една независима Македония, уредена по образа на Швейцария, с равноправие за всички народности в страната – българи, турци, гърци, румънци, албанци и други“.¹⁸

При всички тези дипломатически акции абсолютно винаги са защитавани потъпкваните човешки права на македонските българи. За първи път в свое изложение до ООН през 1968 г. МПО употребява

¹⁵ Македонска трибуна. Индианаполис, 24.09.1953.

¹⁶ Македонска трибуна. Индианаполис, 01.11.1973.

¹⁷ Македонска трибуна. Индианаполис, 08.10.1953.

¹⁸ Македонска трибуна. Индианаполис, 01.05.1969.

понятието „геноцид“ при разглеждане на денационализацията на македонските българи. Тази практика се среща и през следващите години. Така например при посещението в Ню Йорк на 17 февруари 1972 г. председателят на ЦК на МПО Петър Ацев и неговият заместник Христо Анастасов връчват на генералния секретар на ООН „Декларация-протест във връзка с антибългарския национален геноцид в Македония под титово робство“.¹⁹ В този документ, на фона на оказвания югославски натиск над студентите от СР Македония, обучаващи се в България, е разгледано и поведението на македонския министър на вътрешните работи Иван Гиновски, който наредил на МВР да събере в Битоля родителите на тези студенти и им отправил следните обвинения: „Младите, при следването им в България, показвали явни признаци, че се разколебава македонското им народностно съзнание и че прогресивно отслабва. Те повече обикнали българското, следователно „изневеряват на родината си“. Къде отиват нашите усилия да изградим нацията си, щом младите още при кратък допир с българската култура и общественост се поддават на нейното влияние? Българите са враг номер едно на Македония и на македонската нация, ние няма да позволим на нашата младеж да ни изневери.“ По-нататък МПО казва: „Ваше превъзходителство, денационализаторският поход против българщината в Македония, в заетите от Югославия области, бе налице чрез безброй насилия още от края на 1918 г. Той продължава с променена тактика по-системно от 1944 г. насам при комунистическото управление.“²⁰

Освен разгледаните преки контакти с водещи фигури в световната организация, ЦК на МПО е подготвил общо 13 изложения, пряко адресирани до генералния секретар на ООН – два през 1953 и по един през 1954, 1955, 1956, 1960, 1968, 1969, 1970, 1972, 1974, 1976 и 1978 г. Особен интерес представлява документът „Меморандум на македонските студенти до ООН за положението в Македония под сърбо-комунистическото иго на Тито“. Изпратен е на 20 октомври 1953 г. като е подписан общо от 26 души, репресирани студенти от Македония, емигрирали впоследствие в Бразилия, Нова Зеландия, Канада, САЩ и Германия. В своето изложение те описват тежкото положение в Македония под югославска власт и апелират за международна намеса. Този документ, съставен от пряко пострадали от репресиите лица, и днес има своето значение на основно свидетелство срещу македонисткия режим. В него се казва: „Ние, долуподписаните студенти от Македония, между които има някои, които напоследък избягаха от оная част на Македония, която е под югославско управление, Ви молим да обърнете

¹⁹ Македонска трибуна. Индианаполис, 02.03.1972.

²⁰ Македонска трибуна. Индианаполис, 09.03.1972.

Вашето просветено внимание към непоносимите условия, под които населението изобщо и специално студентите, живеят в Македония под югославско управление“.²¹ Двамата от подписалите: Любен Топчев и Методи Калкашлиев, днес са на 94-годишна възраст и са живо свидетелство на извършваните престъпления срещу българите в днешна Северна Македония.

В меморандума са описани и страданията, на които са били подложени: „Страшни факти ще бъдат изнесени, ако една комисия от страна на ООН предприеме разследване на онова, което става в затворите и концентрационните лагери в Македония под югославско управление. Болшинството от затворниците бяха третираны с неописуем садизъм. Много от тях, макар да не бяха осъдени на смърт, загинаха поради бруталните мъчения. Други сложиха край на живота си чрез гладна стачка... Уви, безполезно е да се подчертае, че всички осъдени и наблъскани в лагерите хора биха били намерени за невинни от кой да е съд в страна, където има безпристрастни съдилища.“

Изнесените факти имат силен отзвук по света. Вестници като „Спрингфилд дейли нюз“, „Спрингфилд сън“, „Торонто дейли телеграм“, „Ил секоло д'Италия“, хърватското емигрантско издание „Даница“, словенското „Словенска държава“ и др. през ноември и декември 1953 г. публикуват материали за кървавия режим на Тито в Македония.²²

Освен тези документи, като се вземат предвид и резолюциите и други обръщения до ООН, приемани на някои от годишните конгреси на МПО, каквито са случаите през 1953 и 1976 г., темата за изнасянето на данни в ООН за потъпкването на човешките права на българите в Македония изисква много сериозно допълнително проучване.

Заклучение

Основният извод, който може да бъде направен при цялостния преглед на изложенията на МПО до ООН, е, че водеща линия е отстояването на българския характер на Македония и защитата на човешките права на лицата с българско самосъзнание. Така например ЦК на МПО протестира пред генералния секретар на ООН Курт Валдхайм, че на 10 декември – обявен за ден на правата на човека – председателят на 32-то заседание на общото събрание на ООН, югославският представител Лазар Мойсов, е говорил за значението на Всеобщата декларация за правата на човека, като в същото време „в Югославия, а

²¹ Македонска трибуна. Индианаполис, 29.10.1953.

²² Македонска трибуна. Индианаполис, 12.11.1953.

по-специално в заетата от нея част на нашата родина Македония, принципите, които Лазар Мойсов на думи възхвалява, са жестоко погавани“. След като в документа са посочени редица примери на потъпкване на правата на човека на българи в Македония през периода 1970 – 1978 г., като напр. адвоката Тодор Манасиев и дъщеря му Плиска Манасиева или студентски групи, в него се констатира, че „в Югославия не съществува писан закон, който да определя гонитби и наказания против българите, само защото са българи. Но срещу тях е насочена цялата държавна политика на Югославия. На практика полицията, училището, пресата, казармата, тамошната „наука“ и пр. систематически прокарват културно-национален геноцид срещу местната българщина“.²³

Разгледаните изложения, връчвани в ООН, са само малка част от правозащитната дейност на МПО. Подобни документи са разпространявани и до отделни правителства, до редакциите на водещи световни медии или до различни международни институции и форуми като Федералния съюз на европейските малцинства и области, Европейския съвет (днес ЕС), Европейската конференция за сигурност и сътрудничество, Нобеловия институт, Хелзинкската конференция, НАТО, до други емигрантски общности като Хърватското освободително движение и т.н.

Изнесените данни за системно нарушаване на човешките права на лицата с българско самосъзнание на територията на Северна Македония са именно липсващото звено в аргументацията на официалната българска позиция по отношение на евроинтеграцията на Скопие. За първи път, макар и само частично, тази информация е изнесена в България на проведената на 4 май 2022 г. в НДК международна конференция, посветена на живота и делото на Гоце Делчев. На нея, освен че присъстват българи от Северна Македония и македонски българи от САЩ и Канада, са поканени и чужди дипломати, които се запознават с данните за репресиите след 1945 г. на българите в Македония. След като оповестените факти са записани и отразени в дипломатическите доклади, те изиграват съществена роля при подготовката в средата на 2022 г. на предложението на френското председателство на ЕС, което ангажира властите в Скопие със съобразяването с обективните факти и зачитането на човешките права на македонските българи.

Разпространяваните в ООН документи за нарушенията на човешките права на българите в Македония са изключително важен източник на информация, който трябва да се познава и да стане част от

²³ Македонска трибуна. Индианаполис, 04.06.1978.

съвременната аргументация при отстояването на българската позиция за Северна Македония.

Библиография:

1. Македонска трибуна. Индианаполис, 14.11.1946; 28.11.1946; 18.09.1947; 20.03.1947; 06.05.1948; 06.10.1949; 22.11.1951; 20.12.1951; 08.05.1952; 24.09.1953; 08.10.1953; 29.10.1953; 12.11.1953; 01.05.1969; 02.03.1972; 09.03.1972; 01.11.1973; 04.06.1978.

2. Проблемът с Македония надхвърля историческия спор и засяга фундаментите на ЕС. 15.12.2021. <https://offnews.bg/politika/radev-problemat-s-makedonia-nadhvarlia-istoricheskia-spor-i-zasiaga-f-766838.html>.

3. Сайт на Министерски съвет на Република България. <https://www.gov.bg>.

4. Сайт на Народно събрание на Република България. <https://www.parliament.bg>.

5. Сайт на Президент на Република България. <https://www.president.bg>.

6. Human Rights Watch/Helsinki. A Threat to “Stability”. Human Rights Violations in Macedonia. New York – Washington – London – Brussels, 1996. p. 114.

7. New York Times. New York, 18.10.1949.